

др Милан Радовановић, историчар
Београд

Друштвена историја у фокусу XXXII

Historische Graffiti als Quellen

Methoden und Perspektiven
eines jungen Forschungsbereichs

Herausgegeben von Polly Lohmann

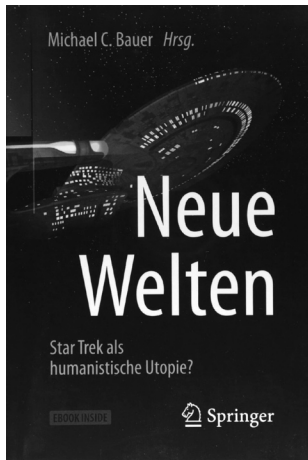
Lohmann, Polly (Hrsg.), *Historische Graffiti als Quellen: Methoden und Perspektiven eines jungen Forschungsbereichs*, Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2018, 330 S.

Поли Ломан, кустоскиња Центра за културно наслеђе у Хајделбергу (Heidelberg Center for Cultural Heritage) и Института за класичну археологију Карл-Рупрехт Универзитета у Хајделбергу (Institut für Klassische Archäologie der Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg), уредница је зборника радова посвећеног графитима као специфичном и до сада у недовољној мери коришћеном облику историјских извора. Кроз укупно тринаест објављених радова повучена је хронолошка вертикала, од почетака писмености у Старом Египту, до Другог светског рата. Имена, симболе, цртеже или отиске дланова који су остали забележени на зидовима, аутори посматрају као манифестацију потребе појединца да остави траг о свом постојању, али и, у најширем смислу те речи, интеракцију индивидуалног идентитета и материјалног контекста коме припада. Кроз анализу различитих трагова који красе зидове староегипатских храмова, римских градова, готских катедрала, средњовековних утврђења, нововековних замкова и савремених затвора, радови објављени у овом зборнику дотичу се питања методологије, хронологије, материјалне културе, положаја одређених друштвених слојева и специфичних социјалних група.

Zelinger, Amir, *Menschen und Haustiere im Deutschen Kaiserreich: Eine Beziehungsgeschichte*, transcript Verlag, Bielefeld 2018, 401 S.

Савремено немачко друштво делом је обележено и дефинисано размерама феномена суживота са кућним љубимцима. Армин Зелингер, гостујући истраживач на Универзитету у Бостону, у овој публикацији настоји да осветли корене карактеристичне наклоности коју становништво у Немачкој показује према животињама и контекстуализује зачетке богате традиције укључивања љубимаца у живот појединаца и породица. Хронолошки, публикација је фокусирана на период такозваног Другог царства (1871-1914). Омасовљавање присуства различитих животињских врста у немачким домаћинствима, аутор разматра у вези са специфичним друштвеним и политичким околностима које су обележиле период између уједињења Немачке и почетка Првог светског рата. При томе посебну пажњу посвећује начину на који су индустријализација, значајна научна достигнућа и све присутније идеје еугенике, као доминантни фактори који су обликовали друштвену стварност, дефинисали и процес укључивања кућних љубимаца у свакодневицу Немаца. Публикацију чине четири веће целине. Прва се тиче еволуције односа појединца и животиње, од експлоатације до живота у заједници. Следеће поглавље посвећено је стварању законског оквира присуства љубимаца у друштву. Треће поглавље аутор је посветио процесу припитомљавања дивљих животиња у циљу проширивања постојећег броја потенцијалних љубимаца. Последња целина посвећена је узгоју расних паса и месту који су у овом процесу припао идејама еугенике.

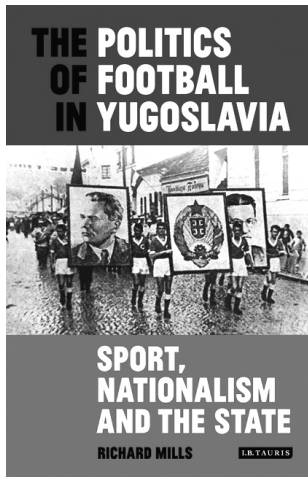
Bauer, Michael C. (Hrsg.), *Neue Welten. Star Trek als humanistische Utopie?*, Springer Verlag, Berlin – Heidelberg 2019, 304 S.

Почетком септембра 2016. године навршило се педесет година од премијере серије „Звездане стазе“ (Star Trek), на америчкој телевизији Ен-Би-Си (NBC). Педесетоминутна епизода у којој припадници ванземаљске цивилизације у очајничкој потрази за сољу, која им је неопходна за преживљавање, нападају чланове посаде свемирског брода „Ентерпрајз“ означила је рођење једног од најупечатљивијих и најдуговечнијих феномена популарне културе. У свету „Звезданих стаза“ мирољубиви суживот и потпуна слобода развоја јединке омогућили су људима да као победници изађу и из сукоба са далеко агресивнијим цивилизацијама. Управо су се овим идејама бавили учесници интердисциплинарне конференције која је средином априла 2017. године, у организацији Хуманистичког савеза Баварске (Humanistische Band Bayern), одржана у Нирнбергу. Учесници су, у тематским оквирима „Звезданих стаза“, разматрали фундаментална питања којима се баве друштвене науке, али и неке од тема које су се у фокусу пажње истраживача нашле тек у претходних неколико деценија (стварање филозофског и друштвено-политичког система вредности, родни идентитет и сексуалност, модернизација, митологија, моралне дилеме које собом носи постојање вештачке интелигенције, смрт и живот после смрти). Зборник радова са ове конференције, чији је уредник Михаел Бауер, политиколог и председник Хуманистичког савеза Баварске, као и потпредседник Европске хуманистичке федерације (European Humanist Federation), садржи укупно девет радова.

Kilián, Jan, *Der Gerber und der Krieg: Soziale Biographie eines böhmischen Bürgers aus der Zeit des Dreißigjährigen Krieges*, Berliner Wissenschafts-Verlag, Berlin 2018, 247 S.

Јан Килиан, научни сарадник Универзитета у Плзене, овом монографијом настоји да допуни постојећа истраживања која се тичу Тридесетогодишњег рата. Док је пажња историографије превасходно била окренута војно-политичким дешавањима у овом периоду, Килиан се фокусира на живот „малог“ човека у Чешкој, у првој половини XVII века. Основу ове публикације представља дневник који је за собом оставио Михел Штилер (Michel Stüeler), кожар који је у Крупки (нем. Граупен) живео од 1583. до 1656. године. Свакодневни записи које је за собом оставио доносе богатство података о животу у малом насељу, какви се за већину других градова Централне Европе у истом периоду не могу наћи. Килиан покушава да читаоцу предочи све аспекте Штилеровог живота, представљајући га не само као хроничара, већ као носиоца најразличитијих улога које је играо у друштвеном и политичком окружењу Тридесетогодишњег рата. Свако од шеснаест поглавља ове монографије посвећено је једној димензији његовог живота. Килиан Штилера разматра као потомка, поданика, чиновника, управника рудника, кожара, земљорадника, домаћина, супруга, оца, суседа, верника, образованог појединца, хроничара, жртву рата, смртника и, коначно, личност.

Mills, Richard, *The Politics of Football in Yugoslavia: Sport, Nationalism and the State*, I.B. Tauris, London-New York 2018, 390 p.

Земље Источног блока показале су у Хладном рату изванредно разумевање процеса који је фудбал, један од најпопуларнијих спортова, претворио у „најважнију споредну ствар на свету“. Држава је, директно се ослањајући на појединачне клубове, контролисала развој игре и њену популаризацију. Ричард Милс, предавач на Универзитету Ист Англиа, у својој монографији доноси историјску вертикалу развоја фудбала у социјалистичкој Југославији. Основне механизме инструментализације игре својствене источноевропским режимима, аутор преиспитује на сасвим јединственом примеру југословенске варијанте социјализма. Књигу чини укупно девет поглавља, која се могу посматрати као три засебне тематске целине. Прва три поглавља доносе преглед развоја фудбалске игре у Југославији од самих њених почетака у Краљевини, преко специфичних околности организовања утакмица и такмичења током Другог светског рата, до стварања „социјалистичке“ лиге која ће одговарати држави обновљеној на новим идеолошким основама. Друга трећина монографије посвећена је периоду од сукоба Југославије са Совјетским савезом 1948. до смрти Јосипа Броза Тита, када су фудбал обележиле идеје самосталности и политике несврстаности, односно осамдесетим годинама XX века, када је национализам на крајње драматичан начин ступио на политичку сцену и терен. Последња три поглавља посвећена су тучи на „Максимиру“ и начину на који је грађански рат осудио фудбал у скоро свим бившим југословенским републикама осудио на године боравка на самој маргини међународних такмичења.